

Témata k bakalářským zkouškám SPP, část „Pastorační práce“

Verze: 31. 10. 2023

Student si u bakalářské zkoušky vylosuje jeden z tematických okruhů, o kterém podrobněji pojedná.

Otázky z pastorační práce zohledňují témata z teologických oborů, se kterými se student během studia SPP setkal. U bakalářské zkoušky student prokáže, jak zvládá tyto různé obory a přístupy propojovat. Není nezbytně nutné zodpovědět či zmiňovat všechny body dané otázky, resp. tematického okruhu, spíše jde o schopnost promýšlení uvedených okruhů s ohledem na pastorační a sociální práci. Doporučujeme vyjít u jednotlivých témat od hlavní (první) otázky a promýšlet ji v souvislosti uvedených dílčích aspektů.

1. Život, stvoření
  2. Člověk, společnost, lidská důstojnost
  3. Zlo, bolest, nemoc
  4. Vina, hřích, pokání, odpuštění
  5. Svoboda, svobodná vůle
  6. Umírání, smrt, zármutek, konečnost
  7. Bůh, obrazy Boha
  8. Ježíš Kristus
  9. Víra, náboženství, spiritualita
  10. Obrazy naděje: osvobození, uzdravení, odpuštění, vzkříšení
  11. Láska, vztahy, přátelství, sexualita
  12. Církev
-

1. Život, stvoření

Úcta k lidskému životu v současné etické diskusi: interrupce, eutanázie a další způsoby zasahování do vývoje člověka; pastorační aspekty.

- Co je svět? Jak souvisí pohled na člověka a na život jako výsledek stvoření se způsobem, jakým na tuto otázku odpovíme? Jak se tento pohled může odrážet v lidskoprávní problematice a jak může určovat konkrétní podobu pastorační a pomáhající práce v konkrétní situaci?
- Jaké příběhy o stvoření člověka vypráví Bible (včetně Nového zákona: „nové stvoření“)? Co z nich plyne pro přítomnost?
- Jak je Bůh přítomen ve stvoření? Uvedte příklady některých teologických konceptů, které odpověď na tuto otázku umožňují. (Popř. jaký je vztah Boha ke stvoření? Lze zde využít pojmy transcendence-imanence anebo Boží Trojice?)
- Jak teologie zdůvodňuje souvislost péče o svět, který obýváme, s péčí o potřebné ve světě? Možno vyjít z biblických textů nebo např. z encykliky *Laudato Si* papeže Františka.
- Jak charakterizovat vztah člověka k přírodě v kontextu současné diskuse o životním prostředí (např. papež František – *Laudato Si*)?

2. Člověk, společnost, lidská důstojnost

Člověk jako subjekt a zároveň objekt pastorační práce? Vymezení a rozlišení pojmů lidství a lidská důstojnost, včetně ilustrativních příkladů pro porozumění těmto pojmům. Pozice nároku na respekt k lidské důstojnosti v kontextu lidských práv, sociální práce a pastorační práce. Současná diskuse o lidských právech ve světle křesťanské antropologie.

- Základy křesťanské antropologie, její biblická východiska (člověk jako obraz Boží, člověk jako ospravedlněný hříšník) a důsledky tohoto pojetí pro pastorační přístup k člověku.
- Pokud je (každý) člověk schopen vztahu s Bohem, jak to zohlednit v pomáhajícím vztahu? Co je podle Bible cílem lidského života? (Na otázku existuje v rámci biblických knih více odpovědí; uveďte některé z nich.)
- S jakými formami společensko-politického uspořádání Bible počítá?
- Otroctví a otrokářství v rámci biblické tradice: příklady a problémy.
- Genderová rovnost jako téma biblické a teologické antropologie.
- Jak se jeví člověk ve světle příběhu a zvěsti Ježíše Krista (christologický pohled na člověka)? Co dělá člověka opravdu lidským?
- Co rozumíme pojmem „lidská důstojnost“ a nárokem na její respektování? Jak se tento pojem má k cílům a způsobům výkonu sociální práce, co může v konkrétní situaci znamenat? V čem může být problematickým a stát se tématem diskuse?

3. Zlo, bolest, nemoc

Pastorační doprovázení osob postižených utrpením (nemocní, oběti přírodních katastrof, migranti, sociálně slabí, bezdomovci apod.)

- Nemocniční kaplanství – legislativa, organizace v ČR.
- Jak lze rozlišit dobro a zlo (vysvětlení základních etických pojmů a jejich dopadů do lidského života)? Eticky problematické aspekty výrazu „nemoc“.
- Vztah pastorační péče a utrpení a nároky, které klade tento vztah na eticky citlivou praxi pastoračního pracovníka.
- Různé biblické výklady člověkem nezaviněného utrpení.
- Problém zla z biblického pohledu. Jaká vysvětlení a řešení zla a utrpení ve světě nabízí Bible?
- Uveďte některé biblické a teologické zdůvodnění milosrdenství a solidarity.

4. Vina, hřích, pokání, odpuštění

Pastorační doprovázení osob, které řeší svoji vinu, dopustily se trestného činu nebo jiného provinění.

- Pastorační péče o oběti trestné činnosti.
- Duchovní péče ve věznicích: legislativa, organizace v ČR.
- Pojem svědomí, příklad definice a jejího vysvětlení. Souvislosti s výrazy vina a výčitky svědomí a jeho uplatnění v pomáhající práci nebo zdravotnictví.
- Biblické zakotvení a zdůvodnění pastorační práce s lidmi, kteří se provinili, cíle a metody pastoračního doprovázení, otázka odpuštění.
- Co je to hřích – jak vzniká, koho se týká, co působí? Uveďte biblické příklady.
- Jaká řešení problému hříchu nabízí Starý a Nový zákon?
- Vysvětlíte pojem sociální/strukturální hřích a uveďte příklad.
- Uveďte některý biblický nebo teologický pohled na milost (teologický koncept pracující s tématem milosti).

5. Svoboda, svobodná vůle

Pastorační doprovázení osob s omezenou svobodou rozhodování (osoby se závislostí, s postižením apod.)

- Svoboda – uveďte některá její pojetí v rámci etiky (např. svoboda vnější, vnitřní, svoboda svědomí apod.) a vysvětlete je. Ukažte, jak souvisí s lidskou důstojností a nárokem na respektování autonomie člověka.
- O které příběhy z Bible se může opřít zápas o lidskou svobodu? Uveďte alespoň jeden příklad a vyložte.
- Pohovořte o vztahu víry a svobody člověka (např. víra jako osvobození, víra jako poslušnost, problém iluzorní/falešné svobody).
- Možnost člověka odpovědně se rozhodovat mezi dobrem a zlem – biblická východiska.
- Výraz „hranice svobody“ v diskusi současných humanitních věd a její vliv na teologicko-etický a profesně-etický pohled na svobodu.

6. Umírání, smrt, zármutek, konečnost

Pastorační doprovázení umírajících a truchlících (podoba a obsah pastoračního rozhovoru, možnosti, rituály, umírání doma a umírání v institucích...)

- Biblické představy o smrti a o tom, co následuje (na otázku existuje v rámci biblických knih více odpovědí; uveďte některé z nich).
- Smrt spravedlivého jako biblické téma a jeho reflexe pro současnost.
- Žánr nářku v Bibli: příčiny, projevy, význam pro dnešek.
- Konečnost života, perspektivy věčnosti – křesťanská eschatologie (smrt, soud, věčný život z pohledu jednotlivce i společenství).

7. Bůh, obrazy Boha

Význam obrazů Boha pro náboženskou pedagogiku a pastorační doprovázení

- Jaké tituly a jaké metafory pro Boha používá Starý zákon?
- Jaké tituly a jaké metafory pro Boha používá Nový zákon?
- Jaké způsoby řeči o Bohu zná křesťanská teologie (např. Bohu jako tajemství, analogická řeč, symbolická řeč, negativní teologie)?
- Co o Bohu vypovídá zjevení v Ježíši Kristu? (Proč je Ježíš Kristus důležitý pro poznání Boha? Jaký je Bůh?)
- Co je náboženský extremismus?
- Pastorační doprovázení v oblasti sekt a sektářství.

8. Ježíš Kristus

Biblická východiska pojmu pastorační (ve Starém i v Novém zákoně)

- Starozákonní motivy pro pastorační práci.
- Osoba a příběh Ježíše Krista jako východisko pastorační.
- Základní biografické rysy Ježíše Nazaretského podle evangelií.
- Historický, politický a náboženský kontext života Ježíše Nazaretského.
- Uveďte příklady dvou interpretací Ježíše Krista (christologií) v dějinách křesťanství.
- Kde se vzal a co vše znamená titul „mesiáš“ a v jakém smyslu je chápán Ježíš Kristus jako spasitel? (Starozákonní kořeny, pobiblické pokračování, vybrané soteriologické teorie).
- Vytváření církevní obce jako společenství s Kristem uprostřed.
- Pastorační a bohoslužby – možnosti, příklady z praxe a pro praxi.

9. Víra, náboženství, spiritualita

Pastorační doprovázení v procesu duchovního a náboženského hledání

- Využití bible v pastorační.
- Pastorační mládeže, při práci s dětmi.
- Co znamená a o čem svědčí „náboženskost“ člověka.
- Náboženství jako klíčový prvek při hledání smyslu.
- Definice a důsledné rozlišení uvedených pojmů (víra, náboženství, spiritualita). Vztah a rozlišení spirituální péče a pastorační práce.
- Jak jsou v křesťanské teologii založené vztahy k jiným náboženstvím?

10. Obrazy naděje: osvobození, uzdravení, odpuštění, vzkříšení

Pastorační práce – pastorační lidé, kteří konají pastorační (a sociální) práci; témata a metody pastorační (ilustrovat na alespoň jednom tématu).

- V čem je založena naděje křesťanské víry? Vysvětlete pojem „eschatologie“. Které biblické příběhy a motivy mohou tento termín přiblížit?
- Boží přísliby jako základní biblické téma – příklady textů a jejich význam.
- Aktivní účast člověka na procesu osvobození – služba chudým, změny struktur (teologie osvobození).
- Jak vysvětlit termín „eschatologie“? Které biblické příběhy a motivy mohou termín obzvláště přiblížit?
- V čem je založená, jak je zdůvodněná naděje v pomáhajících profesích? Jak by bylo možné definovat naději např. ve srovnání s optimismem?

11. Láska, vztahy, přátelství, sexualita

Pastorace manželství a rodin

- Lidské vztahy a hledání smyslu jako základní rysy člověka. Příklady pojetí člověka, která akcentují tyto rysy.
- Pastorační doprovázení mládeže ke zralému prožívání partnerských vztahů.
- Skupinové metody pastorace, motivy, využití (katecheze, bohoslužby...).
- Vybrané problémy ze sexuální etiky.
- Pojem „láska“ v Bibli. Termíny, význam.
- *Sebevýdanost* ve službě druhým, biblické a historické inspirace.
- Křesťanské pozice v současné diskusi o právech LGBT osob.

12. Církev, společenství, komunita

Církev / farnost / sbor jako místo pastorace – možnosti, důrazy, specifika

- Základy církve podle biblických textů.
- Pojetí církve v různých křesťanských tradicích (pravoslaví, katolictví, protestantismus).
- Vztah mezi státem a církvemi v současné ČR (konfesní právo).
- Charakteristiky hlavních křesťanských církví v ČR.
- Vysvětlete pojem „ekumenismus“, popište, co je ekumenické hnutí a vyjmenujte některá témata ekumenického úsilí.
- Umění jako duchovní zdroj v rámci pastorační práce (hudba, poezie, výtvarné umění...).